

Ribe Domkirke
Att: Elof Westergaard, Biskop over Ribe stift
Torvet 15
6760 Ribe

Sendt pr. mail til: kmrib@km.dk

4. oktober 2022

Kulturministeriets afgørelse vedrørende klage over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse vedr. fredningsudvidelse af Processionsgangen

Slots- og Kulturstyrelsen har den 20. januar 2020 fremsendt en afgørelse vedr. udvidelse af fredningen af Processionsgangen i Ribe, beliggende på Torvet 15A, 6760 Ribe, matr.nr. 311, Ribe Bygrunde, Esbjerg Kommune.

Den 18. februar 2020 klagede Elof Westergaard, biskop over Ribe Stift, til Kulturministeriet over Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse af 20. januar 2020.

Kulturministeriets afgørelse

Kulturministeriet stadfæster Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse af 20. januar 2020 vedr. udvidelse af fredningen af Processionsgangen i Ribe, beliggende på Torvet 15A, 6760 Ribe, matr.nr. 311, Ribe Bygrunde, Esbjerg Kommune. Baggrunden for Kulturministeriets afgørelse følger nedenfor.

Kulturministeriet beklager den lange sagsbehandlingstid for afgørelsen.

Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse

Den 20. januar 2020 meddelte Slots- og Kulturstyrelsen, at man "udvidede" den eksisterende bygningsfredning på ejendommen til også at gælde restaureringen og udbygningen fra 1904 af H.C. Amberg. Fredningsudvidelsen omfatter hermed den tidligere processionsgang beliggende i det syd-venstre hjørnehvælv og i to og trekvart hvælvfag i vestfløjen (fra 1300-tallet) samt restaureringen og udbygningen fra 1904 af H.C. Amberg. Afgørelsen er truffet af Slots- og Kulturstyrelsen efter § 8, stk. 1 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer, der giver Kulturministeren hjemmel til at ændre omfanget af en fredning.

Kulturministerens kompetence til at udvide omfanget af en fredning er, ligesom kompetencen til generelt at foretager fredninger af bygninger og selvstændige landskabsarkitektoniske værker, efter bygningsfredningslovens § 3 stk. 1, er henlagt til Slots- og Kulturstyrelsen, jf. § 9, stk. 1, nr. 6, i bekendtgørelse nr. 1442 af 12. december 2010 om henlæggelse af opgaver og beføjelser til Kulturarvsstyrelsen (nu: Slots- og Kulturstyrelsen).

Slots- og Kulturstyrelsen anfører i afgørelsen, at:

- Restaureringen og udbygningen fra 1904 af H.C. Amberg har de kulturhistoriske og arkitektoniske værdier, der kan begrunde en udvidelse af den eksisterende fredning af Processionsgangen. Slots- og Kulturstyrelsen fremhæver Processionsgangen som en fremragende repræsentant for nationalromantikken i begyndelsen af 1900-tallet, hvilket kommer til udtryk i udformningen af firkløverfrisen og de blyndfattede, spidsbuede vinduer på østsiden samt nordgavlens blændings-felter og flammerede indgangsdør af eg. Hertil kommer ved funktionen som begravelsesplads for byens bedrestillede borgere.
- Processionsgangens miljømæssige værdi, ud over at styrke forståelsen for Ribes middelalderlige bebyggelsesstruktur, knytter sig til Processionsgangens beliggenhed på sydsiden af domkirkepladsen, hvor den sammen med den øvrige randbebyggelse er med til at sætte rammen om den imponerende domkirke.
- Processionsgangens bærende fredningsværdier i det ydre knytter sig til bygningens sluttede hovedvolumen med heltag og helgavle mod nord og øst, der viser, at Processionsgangen oprindeligt var en del af et trefløjet anlæg. Hertil kommer de ubrudte tagflader, den høje skorstenspipe, granitsoklen, de gedigne teglstensmure med tilmurede åbninger og samtlige murværksdetaljer, herunder savsnits- og firkløverfriserne, gesimsen og nordgavlens støttepiller og blændinger. Endvidere kommer indgangsdøren og de blyndfattede vinduer med samtlige detaljer og den traditionelle materialeholdning.
- Processionsgangens bærende fredningsværdier i det indre knytter sig til det aflange, åbne rum med middelalderlige ribbehvælv, skjoldbuer og gjordbuer samt den ældre blystøberkamin og den traditionelle materialeholdning med hvidkalkede hvælv og mønsterlagt, rødt teglstensgulv.

Rettidig indsigtelse

Slots- og Kulturstyrelsen anfører i afgørelsen, at der ikke er tale om et høringsbrev grundet de nedenfor anførte punkter:

- Klager blev underrettet om fredningsudvidelsen i brev af 26. juni 2019. Herefter gennemførte styrelsen, den 9. oktober 2019, en høring herom. Slots- og Kulturstyrelsen modtog følgende bemærkninger hertil:

”Stiftsovrigheden har behandlet sagen, og gør hermed indsigtelse mod en fredningsudvidelse af

Processionsgangen! Til brug for Stiftsøvrighedens behandling af sagen har Ribe Stift indhentet udtalelser fra Den Kongelige Bygningsinspektør, Nationalmuseet og fra Stiftamtmand Erling Brandstrup. Indledningsvis skal nævnes, at Menighedsrådet ved Ribe Domkirke allerede den 29. maj 2019 gjorde indsigelse mod den påtænkte fredning efter en henvendelse fra Slots- og Kulturstyrelsen. Menighedsrådet gjorde i sin indsigelse opmærksom på, at en fredning ikke var nødvendig, idet bygningens antikvariske værdier fuldt ud kan tilgodeses under Stiftsøvrighedens forvaltning.

I sin udtalelse af 16. september 2019 anfører Den Kongelige Bygningsinspektør Gunilla Rønnow følgende: *"Processionsgangen, der tidligere har været sammenbygget med Domkirken, er et integreret led i det kirkelige anlæg, og er stadig at betragte som en del af dette. Bygningen henhører da også ejermæssigt og administrativt under kirken, og bruges til kirkelige formål. Sammenhængen med Domkirken er væsentlig i forståelsen af bygningens historiske værdi. Det må derfor undre, at der på Processionsgangens middelalderlige del allerede hviler en fredning under bygningsfredningsloven, idet kirkebygninger er beskyttet under de kirkelige myndigheders forvaltning. Denne forvaltning har fra langt tilbage i tiden sikret kirkelige anlægs bevarelse og vedligeholdelse, og det kan anbefales, at Processionsgangen genhenlægges under denne forvaltning."*

Af Nationalmuseets udtalelse af 3. oktober 2019 fremgår følgende: *"Kirken har gennem tiden anvendt den restaurerede bygning til mødeformål samt især til konfirmationsforberedelse, hvilket var det formål, den skulle gøres anvendelig til gennem Ambergs restaurering. Dette må siges at have været og at være et kirkeligt formål, og i kraft af ejerskabet og brugen er det Nationalmuseets opfattelse, at Processionsgangen frem for at være og blive belagt med en fredning efter Bygningsfredningsloven så langt snarere bør affredes og søge sin beskyttelse under den kirkelige lovgivning på linje med Folkekirkens øvrige i brug værende bygninger. [...] Nationalmuseet skal med disse bemærkninger tilslutte sig anbefalingen fra kongelig bygningsinspektør af, at Processionsgangen fuldt og helt lægges under den kirkelige lovgivning og de kirkelige myndigheders beskyttelse via en affredning.*

Stiftsøvrigheden og Stiftamtmand Erling Brandstrup finder ligesom Den Kongelige Bygningsinspektør og Nationalmuseet, og med samme begrundelse, at Processionsgangen ikke bør fredningsudvides, men derimod helt genhenlægges under den kirkelige lovgivning og de kirkelige myndigheders forvaltning."

- Til Menighedsrådets indsigelse af 29. maj 2019 gjorde Slots- og Kulturstyrelsen den 12. august 2019, opmærksom på, at hvis brevet af 29. maj 2019 skulle betragtes som et høringsbrev til den

pr. 26. juni 2019 igangsatte høring vedrørende en fredningsudvidelse af Processionsgangen, skulle Menighedsrådet bekræfte dette, men styrelsen modtog ingen bekræftelse herpå.

Lovhjemlen til fredning

Slots- og Kulturstyrelsen konstaterer, at med den bygningsfredningslov, der trådte i kraft den 1. januar 1980, indførtes som noget nyt en automatisk fredning af bygninger opført før år 1536. I overensstemmelse hermed tinglystes i 1982 en fredning af Processionsgangens middelalderlige dele. En automatisk fredning af middelalderlige bygninger og bygningsdele kan ophæves i særlige tilfælde. Ifølge bemærkningerne til lovforslaget om ændring af bygningsfredningsloven i 1978-79 vil det typisk kunne tænkes, hvor *"de fra før år 1536 hidrørende bygningsdele udgør en så forsvindende lille del af en – i øvrigt ikke fredningsværdig – bygning, at en fastholden ved den automatiske fredning forekommer formålsløs og alene til gene for bygningens ejer"*. Da der i Processionsgangen er tale om endog meget væsentlige bygningsdele fra middelalderen, vil en affredning, som ønsket af stiftet, efter Slots- og Kulturstyrelsens opfattelse være i strid med gældende lov. Ifølge bemærkningerne til lovforslaget om ændring af bygningsfredningsloven i 1978-79 er reglerne for en udvidelse af en automatisk fredning, at *"for den resterende del af en bygning, der indeholder bygningsdele fra før år 1536, gælder, at den, for at kunne fredes, må opfylde lovens krav i øvrigt"*. Slots- og Kulturstyrelsen er enig med Det Særlige Bygningssyn i, at de yngre dele af Processionsgangen har de både arkitektoniske og kulturhistoriske værdier, der kan begrunde en fredningsudvidelse, jf. § 3.

Kirkebygninger, der er omfattet af lovgivningen om folkekirker, er undtaget fra bygningsfredning, jf. § 5. Undtagelsesbestemmelsen gælder dog kun i det omfang, de pågældende bygninger bruges til gudstjenester. Andre bygninger tilknyttet folkekirken, *"f.eks. kapeller, præstegårde og kirkelader"* vil kunne fredes efter bygningsfredningslovens almindelige regler. Om kriterierne for undtagelse til fredning efter bygningslovens § 5 henviser Slots- og Kulturstyrelsen til Kulturministeriets afgørelse vedr. klage over Kulturarvsstyrelsens afgørelse om at frede Holmens Kirkes kapel m.m. dateret 9. september 2010. Her opstilles de to kriterier, der begge skal være opfyldt, for at en bygning kan undtages efter bygningsfredningslovens § 5: *"På baggrund af en uklarhed omkring forståelsen af begrebet "gudstjenester" indgik Kirkeministeriet og Kulturministeriet i december 2009 en fælles forståelse om anvendelsen af undtagelsesbestemmelsen i § 5.*

- 1. den skal være omfattet af den kirkelige lovgivning*
- 2. den skal anvendes til gudstjenester, hvorunder også hører ceremonier af gudstjenestelig karakter og/eller handlinger som f.eks. vielse eller begravelse."*

Så vidt Slots- og Kulturstyrelsen er orienteret anvendes Processionsgangen til møder, konfirmationsforberedelse og lignende. Styrelsen finder på den baggrund, at fredningsudvidelsen af Processionsgangen både er fagligt velbegrundet og i overensstemmelse med gældende lovgivning.

Klagen

I klagen af 18. februar 2020 anfører Elof Westergaard, biskop over Ribe Stift, nedenstående klagepunkter:

Ad. Rettidig indsigelse

Elof Westergaard mener ikke at det er korrekt, når Slots- og Kulturstyrelsen i sin afgørelse påpeger, at styrelsen ikke har modtaget en bekræftelse fra Menighedsrådet, da brevet af 29. maj 2019 således ukorrekt ikke blev betragtet som et høringsbrev. Elof Westergaard ræsonnerer ud fra sagsforløbet, at Slots- og Kulturstyrelsen rettidigt har modtaget et hørings svar fremsendt af Ribe Stift, herunder på vegne af både Ribe Domsogns Menighedsråd samt på vegne af Ribe Domsprovsti. Nedenfor er Elof Westergaards argumenter for rettidig indsigelse og hørings svar anført;

- Stiftsøvrigheden sender den 6. juni 2019 følgende indsigelse: *"Det er imidlertid menighedsrådets opfattelse, at en fredningsudvidelse ikke er nødvendig, idet bygningens antikvariske værdier fuldt ud tilgodeses under Stiftsøvrighedens forvaltning, ganske som tilfældet er med Domkirken."*
- Ribe Domprovst Jens Torkild Bak bliver den 12. juli 2019 bekendt med en igangværende høring af 26. juni 2019, om udvidelse af fredningen på Processionsgangen i Ribe, hvorfor Domprovsten anmoder Slots- og Kulturstyrelsen om at få tilsendt høringen.
- Ribe Stift og Ribe Domprovsti modtager den 1. august 2019 høringsbrev fra Slots- og Kulturstyrelsen med frist til den 23. oktober 2019.
- Slots- og Kulturstyrelsen sender den 12.08.19 svar på Ribe Stifts indsigelse af 6. juni 2019. I brevet anfører Styrelsen:

"For god ordens skyld vil styrelsen gøre opmærksom på den igangværende høring om en fredningsudvidelse af Processionsgangen, og at bemærkninger modtaget senest den 23. oktober 2019 vil indgå i Slots- og Kulturstyrelsens vurdering [..]. Vil I bekræfte om dette brev af 29. maj 2019 skal betragtes som et høringsbrev?" Hertil sender Ribe Stift den 09. oktober 2019 hørings svar til Slots- og Kulturstyrelsen på vegne af og i kopi til Ribe Domsprovsti og til Ribe Domsogns Menighedsråd vedr. udvidelse af bygningsfredning på Processionsgangen, hvoraf det fremgår at: *"Stiftsøvrigheden har behandlet sagen, og gør hermed indsigelse mod en fredningsudvidelse af Processionsgangen!"*

Ad. Lovhjemlen til fredning

Elof Westergaard mener, at Processionsgangen bør affredes, jf. bygningsfredningsloven § 5 for hermed at forblive under den kirkelige lovgivningsbeskyttelse. Nedenfor er Elof Westergaards argumenter anført;

- Om gudstjenester i Processionsgangen skriver Slots- og Kulturstyrelsen på side 4 i afgørelsen: *"Kirkebygninger, der er omfattet af lovgivningen om folkekirker, er undtaget fra*

bygningsfredning, jf. § 5. Undtagelsesbestemmelsen gælder dog kun i det omfang, de pågældende bygninger bruges til gudstjenester.” Styrelsen beskriver herefter, hvilke kriterier der gør sig gældende, for at en bygning kan undtages fredning efter bygningsfredningslovens § 5.

”1. Bygningen skal være omfattet af den kirkelige lovgivning

2. Bygningen skal anvendes til gudstjenester eller handlinger såsom vielse eller begravelse...”

Ad 1. *”... omfattet af den kirkelige lovgivning.”*

Af Kirkeministeriets vejledning af 2001 om kirker og kirkegårde, anføres det på side 10-11, at: *”kirker og kirkegårde ikke er omfattet af den almindelige fredningslovgivning og de krav som fredningslovgivningen stiller. Beskyttelsen og bevaringen af kulturværdierne i kirke og på kirkegårde er i stedet sikret gennem den kirkelige lovgivnings bestemmelser [...]”* På side 25 anføres dog, at *”Enkelte gamle bygninger, der står uden for kirkegården, men tilhører og bruges i forbindelse med kirken eller kirkegården, kan være fredede i henhold til loven om bygningsfredning. Det kan f.eks. dreje sig om kirkelader”*.

Elof Westergaard henviser til noterne til § 3 i lovbekendtgørelse nr. 219/2019 i bygningsfredningsloven:

”Styrelsen rejser oftest fredningssager på baggrund af systematiske gennemgange af landets bebyggelse [...] ud fra en geografisk eller tematisk synsvinkel. [...] Temaerne bygger almindeligvis på kategorier af bygninger, der er 1) særligt truet af samfundsudviklingen, 2) underrepræsenterede i fredningsmæssig henseende i forhold til de arkitektoniske eller kulturhistoriske værdier eller 3) opført efter 1850 og således repræsenterende for samfundets formåen i nyere tid.”

Elof Westergaard anfører, at selvom Processionsgangen er et værdifuldt eksempel på den arkitekturstil, som var fremherskende i slutningen af 1800-tallet (punkt 3), synes de to øvrige punkter ikke at være opfyldt. Processionsgangen kan på ingen måde siges at være en bygning truet af samfundsudviklingen, tværtimod vil enhver ændring eller vedligeholdelse altid ske i et tæt samarbejde med kirkekyndige arkitekter og Nationalmuseet.

Ad 2. *”... anvendes til gudstjenester eller handlinger såsom vielse eller begravelse...”*

Ved et opslag på kulturarv.dk er der i en sagsrapport om Processionsgangen i Ribe redegjort for processionsgangens bygningshistorie. Det fremgår, at *”Processionsgangen blev benyttet til domslokale, begravelse og processioner, hvoraf navnet kommer”*.

Elof Westergaard mener ikke, der kan være tvivl om, at Processionsgangen i dag indgår i den kirkelige handling særligt i forbindelse med landemodegudstjenesten, hvor præsterne samlet går i procession i forbindelse med gudstjenesten. Dertil kommer også Dronningens besøg den 12. juli 2020, hvor der var gudstjeneste i forbindelse med 100 året for Genforeningen. Om end Processionsgangen i dag ikke anvendes til gudstjenester, må det sluttes, at Processionsgangens oprindelige funktion både historisk og i dag er tæt forbundet med Domkirken og tilhørende gudstjenester.

Elof Westergaard slutter af med at fastholde, at fredningsudvidelsen ikke er fagligt velbegrunder, idet Processionsgangens virke vidner om en samlet del af hele bygningskomplekset ved Domkirken og således bør være omfattet af den kirkelige lovgivning.

Endelig konkluderer Elof Westergaard, at Processionsgangen er et integreret led i det kirkelige anlæg, og fortsat er at betragte som en del af dette. Sammenhængen til Domkirken er væsentlig for forståelsen af bygningens historiske værdi. Processionsgangen bør derfor forblive under den kirkelige lovgivningsbeskyttelse.

Slots- og Kulturstyrelsens udtalelse

I udtalelse af 25. marts 2020 anfører Slots- og Kulturstyrelsen ud fra de to påklagede punkter, 1) rettidig indsigelse og 2) lovhjemlen til fredning, følgende:

Ad. Rettidig indsigelse

Slots- og Kulturstyrelsen har ikke på noget tidspunkt været i tvivl om, at Ribe Stift er imod en fredningsudvidelse af Processionsgangen. Menighedsrådet og biskop Elof Westergaards indsigelse af 29. maj 2019 var indsendt efter, at styrelsen havde orienteret ejer om den påtænkte fredningsudvidelse af Processionsgangen med oplysning om datoen for, hvornår sagen skulle forelægges Det Særlige Bygningssyn. Den officielle høringsperiode, efter at et enigt bygningssyn havde udtalt sig for en fredningsudvidelse, var endnu ikke indledt, jf. § 6, stk. 1-2, og § 23, stk. 1, i bygningsfredningsloven. Da indsigelsen var skrevet og sendt uden for rammerne af den officielle høringsperiode, er det kutyme, at styrelsen sikrer sig oplysning om, hvorvidt brevet skal medtages som et høringssvar eller ej. Derfor bad styrelsen Ribe Stift om at bekræfte dette. Da dette ikke skete, er bemærkningerne i indsigelsen af 29. maj 2019 ikke behandlet i afgørelsen.

Derimod er der ingen tvivl om, at brevet fra Stiftsøvrigheden af 9. oktober 2019 er modtaget rettidigt i høringsperioden, hvorfor bemærkningerne heri er behandlet i afgørelsen. Styrelsen noterer sig i øvrigt, at brevet af 29. maj 2019 ikke indeholder synspunkter, som ikke er dækket ind af stiftets høringssvar af 9. oktober 2019.

Ad. Lovhjemlen til fredning

I klagen gengives Karnovs noter til bygningsfredningslovens § 3. Slots- og Kulturstyrelsen må gøre opmærksom på, at bygningsfredningsloven ikke administreres på grundlag af Karnovs noter. Kulturministeren, dvs. Slots- og Kulturstyrelsen, kan frede bygninger af væsentlig arkitektonisk eller kulturhistorisk værdi, jf. § 3, stk. 1, i bygningsfredningsloven, og det er ikke noget kriterium for fredning, at en bygning er truet af samfundsudviklingen.

Det anføres desuden i klagen, at fredningsudvidelsen ikke er fagligt velbegrunderet, *"idet Processionsgangens virke vidner om en samlet del af hele bygningskomplekset ved Domkirken og således omfattet af den kirkelige lovgivning."* Slots- og Kulturstyrelsen må her henvise til sin afgørelse af 20. januar 2020 og til Kirkeministeriets og Kulturministeriets fælles forståelse fra december 2009 om anvendelsen af undtagelsesbestemmelsen i § 5. Heri fremgår det, at der er to kriterier, der skal være opfyldt for, at en bygning kan undtages fredning efter bygningsfredningslovens § 5: 1) den skal være omfattet af den kirkelige lovgivning og 2) den skal anvendes til gudstjenester, hvorunder også hører ceremonier af gudstjenestelig karakter og/eller handlinger som f.eks. vielse eller begravelse.

Styrelsen kan i øvrigt henvise til bl.a. Sankt Catharinæ Kloster i Ribe og Karmeliterklosteret i Helsingør, hvor dele af et kirkeligt bygningskompleks er omfattet af bygningsfredning.

Klagers bemærkninger

Klager har ikke fremsendt yderligere bemærkninger. Kulturministeriet oplyste klager pr. brev den 6. maj 2020 om, at der ville blive truffet afgørelse på grundlag af de foreliggende oplysninger.

Retsgrundlag

Grundlaget for Kulturministeriets afgørelse udgøres af lovgivningen, Slots- og Kulturstyrelsens sagsbehandling og de indkomne bemærkninger.

Det følger af lovbekendtgørelse nr. 219 af 6. marts 2018 om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer (bygningsfredningsloven) § 1, stk. 1, at formålet med loven er at værne om landets ældre bygninger af arkitektonisk, kulturhistorisk eller miljømæssig værdi.

Processionsgangen i Ribe, beliggende på Torvet 15A, 6760 Ribe, er fredet i medfør af bygningsfredningslovens § 4 og fredningen er udvidet i medfør af § 3, stk. 1.

Efter bygningsfredningslovens § 8, stk. 1 kan kulturministeren ændre omfanget af en fredning. Denne kompetence er delegeret til Kulturarvsstyrelsen (nu: Slots- og Kulturstyrelsen) i medfør af bekendtgørelse nr. 1442 af 12. december 2010 om henlæggelse af opgaver og beføjelser til Kulturarvsstyrelsen (delegationsbekendtgørelsen) § 9, nr. 9.

Sagen er påklaget til Kulturministeriet i medfør af bygningsfredningslovens § 24, stk. 3, og delegationsbekendtgørelsens § 12, stk. 1.

Kulturministeriets begrundelse

I stadfæstelsen af Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse af 20. januar 2020 om at udvide den eksisterende bygningsfredning på ejendommen til også at gælde restaureringen og udbygningen fra 1904 af H.C. Amberg lægger Kulturministeriet vægt på, at Processionsgangen i vidt omfang består af bygningsdele fra middelalderen, hvorfor en affredning af ejendommen til administration efter den kirkelige lovgivning, som Stiftet efterspørger, vil være i strid med gældende § 4 i lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer. I forlængelse heraf lægges der vægt på, at ansvarsfordelingen i forhold til at varetage bygninger for kirkelige handlinger er fastsat i lovgivningen. Dette indebærer, at kirkebygninger er undtaget fra bygningsfredning såfremt de konkrete bygninger anvendes til gudstjenester. Øvrige kirkelige bygninger, som f.eks. præstegårde, kan fredes efter bygningsfredningslovens almindelige regler. Som opfølgning på en uklarhed omkring, hvad 'gudstjenester' dækker over, udarbejdede Kirkeministeriet og Kulturministeriet i december 2009 en fælles forståelse af rammerne for anvendelsen af undtagelsesbestemmelsen i fredningslovens § 5. Herefter har det været fast praksis, at to kriterier skal opfyldes, før en bygning kan undtages fra fredning:

1. Den skal være omfattet af den kirkelige lovgivning
2. Den skal anvendes til gudstjenester, hvorunder også hører ceremonier af gudstjenestelig karakter og/eller handlinger som f.eks. vielse eller begravelse.

Det er således ikke tilstrækkeligt, som det fremføres i klagen med inddragelse af Nationalmuseet, at bygningen anvendes til møder og konfirmation. Dette gør ikke i sig selv, at bygningen kan undtages fredning. Kulturministeriet anerkender, at menighedsrådet blandt andet anvender Processionsgangen til aktiviteter i forbindelse med gudstjenester, men finder det på grundlag af det foreliggende materiale ikke godtgjort, at der er tale om, at bygningens hovedfunktion og formålet med dens indretning er afholdelse af egentlige gudstjenester, hvilket også fremgår af klagen. At Processionsgangen anvendes til procession i forbindelse med enkelte gudstjenester eller i forbindelse med enkelte markeringer giver efter ministeriets vurdering ikke bygningen en karakter, der gør, at den bør undtages fra fredning.

Kulturministeriet lægger ydermere vægt på, at denne forståelse og tolkning af undtagelsesbestemmelsen har dannet grundlag for lignende sager omkring fredninger af kirkelige bygninger. Dette gælder eksempelvis omkring Vor Frue Kloster og Sct. Mariæ Kirke i Helsingør. Her administreres selve kirkebygningen efter Kirkeministeriets lovgivning, mens de tidligere klosterbygninger, der danner ramme for bl.a. menigheden og Helsingør Stift, er fredede. I modsætning til Processionsgangen er disse bygninger endda fortsat sammenbygget med selve kirken. Kulturministeriet finder, at denne praksis vægter højere end de argumenter, der af klager fremføres fra Den Kongelige Bygningsinspektør i fremsendte klage, da en bygningsmæssig tilknytning til en kirke, jf. eksemplet i Helsingør, ikke er nok til, at en bygning kan undtages fra fredningsreglerne. Kulturministeriet anerkender dog de argumenter i

klagen, der fremføres af Den Kongelige Bygningsinspektør vedrørende, at Processionsgangens tilknytning til kirken er et væsentligt træk ved bygningen. Det er ministeriets vurdering, at der netop tages højde for dette i Slots- og Kulturstyrelsens afgørelse.

Dertil har Kulturministeriet lagt vægt på Slots- og Kulturstyrelsens samt Det Særlige Bygningssyns vurdering af, at H.C. Ambergs tilføjelser fra 1904, herunder bl.a. det tilføjede heltag og helgavle mod nord og øst understreger, at bygningen har været en del af et trefløjet anlæg. Derudover er det også tillagt vægt, at vinduerne tilføjet ved Ambergs ændring af bygningen understreger dens tilhørsforhold og relation til kirken, samt at bygningen som den står i dag er en god repræsentant for nationalromantiske strømninger i arkitekturen i begyndelsen af 1900-tallet og H.C. Ambergs virke.

Slutteligt lægger Kulturministeriet vægt på, at Slots- og Kulturstyrelsen, mens bygningen har været udvidet fredet grundet behandlingen af klagesagen, har givet tilladelse til en række byggearbejder, efter ansøgning fra Stiftet, der understøtter, at bygningen jf. bygningsfredningslovens § 1, stk. 2 kan have en hensigtsmæssig funktion. I afgørelsen er der givet tilladelse til fornyelse af gulv, fornyelse af vindfang samt etablering af nyt vindue. Alle elementer, der kan rummes inden for og styrker bygningens bærende fredningsværdier. Kulturministeriet finder således, at udvidelsen af fredningen ikke er til hinder for menighedens anvendelse af bygningen og at tilpasning af bygningen til menighedens anvendelsesformål kan ske på en måde, der understøtter de bærende fredningsværdier også i den udvidede fredning.

Kulturministeriet noterer sig, at der jf. klagen har været uklarhed mellem Slots- og Kulturstyrelsen og klager om, hvordan den henvendelse med indsigelse mod fredningen, som Ribe Stift den 29. maj 2019 indsendte til Slots- og Kulturstyrelsen, har indgået i den formelle sagsbehandling omkring fredningen. I henvendelsen af 26. juni 2019, efter forelæggelse af fredningsforslaget for Det Særlige Bygningssyn, melder styrelsen til Ribe Stift, at man agter at udvide fredningen af Processionsgangen. I denne henvendelse melder styrelsen, at høringssvar i den forbindelse skal være modtaget senest den 23. oktober 2019. Den 12. august 2019 meddeler Slots- og Kulturstyrelsen i en henvendelse til Ribe Stift, der besvarer Stiftets henvendelse af 19. maj 2019, at Ribe Stift bedes oplyse styrelsen, om den konkrete henvendelsen af 19. maj 2019 skal betragtes som et høringssvar indsendt i den formelle høringsperiode fra 26. juni til 23. oktober 2019. Ribe Stift vender ikke tilbage på denne specifikke forespørgsel vedrørende henvendelsen af 29. maj 2019, hvorfor denne henvendelse ikke indgår i sagsbehandlingen som et høringssvar. Ribe Stift indsender den 9. oktober 2019 et høringssvar, der indgår i sagsbehandlingen. Kulturministeriet finder, at Slots- og Kulturstyrelsen har handlet korrekt i denne sammenhæng ved at give klager mulighed for, at få inkluderet henvendelsen af 29. maj 2019 som et høringssvar indgivet i den formelle høringsperiode. Kulturministeriet finder samtidig, at der i sagen og dens behandling ikke har været tvivl om, at Ribe Stift er imod en udvidelse af fredningen af Processionsgangen, hvilket også fremgår tydeligt i høringssvaret fra Stiftet af 9. oktober 2019. Det er således ministeriets opfattelse, at Stiftets synspunkter har været tydeligt repræsenteret i sagsbehandlingen, selvom Stiftets konkrete henvendelse af 29. maj 2019 ikke er indgået formelt i sagsbehandlingen efter høringen.

Denne afgørelse kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

Med venlig hilsen

Tobias Ameland Maltesen

Fuldmægtig